మూలం రవీంద్ర

సంపాదకుడు

అనువాదం శ్రీ కె వైకుంఠరావు

నా భార్య బ్రతికి ఉన్నంతకాలము ప్రభ విషయమై నాకు ఏచింతా లేకపోయింది అప్పుడు నాకుఉండే తాపత్రయము ప్రభను గురించికాదు ప్రభ తల్లిని గురించి

పిల్లదాని ఆటా నవ్వూ చూచి సంతోషించేవాణ్ణి, వచ్చీరాని మాటలు విని ఆనందించేవాణ్ణి, ముద్దు పెట్టించుకొని తృప్తిపొందేవాణ్ణి సరదాగా ఉన్నంతసేపు ఆడించేవాణ్ణి ఏడుపు ఆరంభంకాగానే తల్లికి అప్పచెప్పి సెలవు తీసుకొనే వాణ్ణి ఎంతో ఆలోచించి ఎంతో ప్రయత్నము చేస్తేనే తప్ప ఆమెను పెంచిపెద్ద దానిని చేయడం నాకు కష్టమని అప్పుడు తోచేదికాదు

తల్లి అకాల మరణానంతరము ప్రభ తల్లి ఒడిలోనుంచి వచ్చి నాఒళ్ళో పడ్డది అప్పటినుంచి నేనే తల్లినైనాను కడుపులో పెట్టుకొని పెంచుతూ వచ్చాను.

కాని తల్లి లేని పిల్లను మరీ ముద్దుగా పెంచాలని నేను అనుకొనేవాణ్ణో లేక భార్యలేని తండ్రికి మరీశ్రద్ధతో సంరక్షణ చేయాలని ప్రభ అనుకుంటూ ఉండేదో చెప్పడము కష్టము కాని ఆమెకు ఆరేళ్ళు వచ్చేసరికి చక్కగా ఇంటి సంసారము నడపడం నేర్చుకొన్నది అన్ని విషయాలలో ఇంటికి పెద్దయి నాన్నకు దక్షత అయింది

నవ్వుతూ నేను ఆమెకు ఆత్మసమర్పణ చేసుకున్నాను నానోమరి తనము, చేత కాని తనము అధిక మవుతున్న కొలది ఆమెకు ఉత్సాహము అధికమవుతుండేది నా గొడుగు నేను తీసుకున్నా నా పంచ నేను తీసుకున్నా తన అధికారానికి నేను అడ్డం వచ్చినట్టుగా భావించేది నాన్న లాంటి ఇంత పెద్దబొమ్మ ఆటకు ఇంతకు పూర్వమెన్నడూ ఆమెకు దొరకలేదన్నట్టుగా, నాన్నకు అన్నము తినిపిస్తూ నాన్నచేత బట్టలు కట్టించుతూ, పరుపుమీద పడుకోపెట్టుతూ రోజంతా బహు ఆనందము గా గడిపేది చదువు వేళప్పుడు మాత్రము నాపితృత్వానికి కొంచెము మెలుకువ వచ్చేది

అప్పుడప్పుడు చింతగా ఉండేది-"పిల్లకు మంచిసంబంధము కుదరాలంటే చాలా డబ్బుకావాలి- నాకు అంతడబ్బు ఎట్లా వస్తుంది ? అమ్మాయికి చదువుసంధ్యలు నేర్పాను నాకు సాధ్యమైనంతవరకు ఇంతా నేర్పి ఆమెను ఒక మూర్ఖుడిచేతిలో పెడితే ఏమవుతుంది ఆమెగతి !" అని అనుకునే వాణ్ణి

డబ్బు సంపాదించే ప్రయత్నము చేస్తేనేగాని వీలుపడదని స్థిరపరిచాను, కాని గవర్నమెంటు ఉద్యోగానికి వయస్సుదాటి పోయింది ప్రైవేటు ఉద్యోగానికి తగిన తెలివితేటలు కూడాలేవు. కనుక బాగా ఆలోచించి పుస్తకాలు వ్రాయడం ప్రారంభించాను

వెదురు గొట్టానికి రంధ్రాలుపొడుస్తే, దానిలో నూనె ఉంచుకోలేము, నీళ్ళు ఉంచుకోలేము, లోపల ఎటువంటి దానినీ ఉంచుకోలేదు ఉంచుకొనే శక్తిఉండదు ఆగొట్టానికి, అది ప్రపంచములో దేనికీ ఉపయోగ పడదు. కాని దానిలోనుంచి ఊదుతే సంగీతము రావచ్చును. అది ఒక వేణువు అవుతుంది. డబ్బు ఖర్చు చెయ్యక్కర లేకుండా అలానే ప్రపంచములో మరియేపనికి ఉపయోగ పడని అభాగ్యుడు మంచి పుస్తకాలు వ్రాయగలుగుతాడు. ఆ సాహసముకొద్దీ నేనొక ప్రహసనము వ్రాశాను చదివి అందరూ బాగుందన్నారు ఆనాటకము స్టేజిమీద ఆడారు కూడాను

కీర్తి రుచిచూచాను, ఇక అదేపని పట్టి ప్రహసనాలు వ్రాయడము ప్రారంభించాను

ప్రభ వచ్చి "నాన్నా స్నానానికిరావూ ?" అని ఆదరముతో అడిగేది, " వెళ్ళు వెళ్ళు, ఇప్పుడు నన్ను చీకాకు పెట్టకు పో !" అని నేను గర్జించాను ఒకమారు దీపము ఆరిపోగానే గది అంధకారమయి పోయినట్టు పిల్లముఖము కాంతిహీనమయి పోయింది , దుఃఖిస్తూ గదిలోంచి ఎప్పుడు వెళ్ళిపోయిందో నాకు తెలియనే తెలియలేదు

దాసీది వస్తే తరిమేసే వాణ్ణి, నౌకర్ను కొట్టవచ్చేవాణ్ణి, ముష్టివాడు రాగముతీస్తూ అడుక్కోవడానికి వస్తే కర్ర పట్టుకు వెంట వెళ్ళేవాణ్ణి

రోడ్డుపక్కనే నేను వ్రాసుకుండేగది. ఫలానాచోటికి దారి ఏదిఅని దారి పొయ్యేవాడెవడో తరుచుగా అడుగుతూనే ఉండేవాడు ఒళ్ళుమండి "అయ్యా! అలాగు దయచెయ్యండి తిన్నగా కాటికి" అనినేను జబాబు ఇస్తుండేవాణ్ణి. ఏమి ఖర్మమోగాని ఎవరూ పోల్చుకోలేక పోయేవారు. నేను బహుచమత్కార ప్రహసనమొకటి వ్రాస్తున్నానని

కాని నాకు లభించిన కీర్తికీ నేను రచించిన హాస్యకవిత్వానికి తగిన రూపాయలు ఆకవిత్వము ద్వారా జతపడడములేదు అవతల ప్రభకు యోగ్యులైన వరులందరూ కన్యా భార గ్రస్తులైన తండ్రుల బాధ విమోచనచేసి కన్యలను పెళ్ళాడేస్తున్నారు ఈ సంగతి నేను గమనించనేలేదు

ఆకలితో కడుపు మండుతేనేగాని చైతన్యము కలిగేది కాదు కాని అట్లాంటి పరిస్థితులతో ఒకమంచి అవకాశము చిక్కింది జాహిర్‌గ్రామ్ జమీందారుగారు వార్తాపత్రిక ఒకటి మొదలుపెటి జీతముపైని నన్నుదానికి సంపాదకునిగా ఉండమని కోరారు నేను అంగీకరించాను

గొప్ప ప్రతాపముతో ఆపత్రికను నడిపించాను ఇల్లు బయలుదేరి బయటికి వచ్చేసరికి నన్ను పొగుడుతూ అందరూ నావైపు వేలు చూపించేవాళ్ళు మధ్యాహ్నసూర్యుడి ప్రతాపమువంటి ప్రతాపము నాది అని నామట్టుకు నాకూ అనిపించేది

జాహిర్‌గ్రామ్ పక్కనే ఇంకొక గ్రామము ఉన్నది ఆహిర్‌గ్రామ్ దానిపేరు ఈగ్రామానికీ ఆగ్రామానికీ ఘోరమైన కక్షలు పూర్వము మాటకిమాట వచ్చి లాఠీలతో తలలు పగలగొట్టుకొనేవాళ్ళు ఎప్పుడూ ఉభయపక్షాలవాళ్ళూ పోట్లాడుకోము అని కలకరుగారికి వ్రాతమూలంగా ఇచ్చారు లాఠీయుద్ధము ఆగిపోయింది ఇప్పుడు నన్ను పట్టుకొని పూర్వము కూలీలద్వారాను, లాఠీయుద్ధముద్వారాను జరగవలసిన పనులు నావంటి అమాయకుని ద్వారా జరపనిశ్చయించారు మా జమీందారుగారు నాపద మర్యాదను నేనుబాగా కాపాడాను అని అందరూఅన్నారు.

నేను వ్రాతప్రారంభించాక ఆహిర్‌గ్రామ్ మరి తలెత్తలేక పోయింది. నావ్రాతమూలంగా వాళ్ళజాతీ, వంశమూ, పూర్వపురుషుల చరిత్రా- అన్నిటిమీదా మసిపులిమాను

చాలాహాయిగా ఉండేవాణ్ణి ఆరోజులలో- బాగాఒళ్ళు కూడా వచ్చింది మనస్సులో ప్రసన్నతా ముఖాన నవ్వా సదా వికసిస్తుండేవి ఆహిర్‌గ్రామ్ జమీందారుగారి పూర్వు[illegible]లను మనస్సులో పెట్టుకొని ఒకొక్క మర్మాంతక వాక్య శూలను వదిలేవాణ్ణి జాహిర్‌గ్రామస్తులు ప్రక్కలు విరిగేటట్లు నవ్వేవాళ్ళు బహు ఆనందముగా గడిపాను ఆ రోజులు

అంతలో ఆహిర్‌గ్రామ్ వాళ్ళుకూడా ఒకపత్రిక ప్రారంభించారు ఆపేపరు ఏసంగతీ మభ్యపరిచి చెప్పేది కాదు వ్యావహారిక భాషలో బహు ఉత్సాహముతో తిట్లుతిట్టేది. ఆపేపరులోని అచ్చ[illegible] అందరికీ వినబడేటట్టు కేకలు వేస్తున్నవని [illegible]కు అనిపించేది కనుక ఆపత్రికలో ప్రచురించ బడేదంతా రెండుగ్రామాల వాళ్ళూ చదివేవాళ్ళు. అందరికీ అదిబాగా[illegible]ోధపడేది కూడాను.

కాని చిరకాలము నాటి అభ్యాసాను సారమే నేను యుక్తి ప్రయోగించి బహుచతుర్తతో శత్రుపక్షము వాళ్ళను పడదోసే ప్రయత్నము చేసేవాణ్ణి, కాని నేను వ్రాసే దీనిలోని రహస్యము శత్రుపక్షమువాళ్ళకీ మిత్రపక్షమువాళ్ళకీ ఎవరికీ అవగాహన అయేది కాదు దీనిఫలితము ఏమిటి అంటే, జయము నాదే అయినా[illegible]నేమీగానని అంతా అనుకునేవాళ్ళు వేరుదారి గానక మరుచి ఉపదేశిస్తూ ఒకవ్యాసము వ్రాశాను కాని నేనుచేసినది పొరపాటే. మరచి వస్తువును ఎగతాళి చేసినట్టుగా [illegible]కరదానిని ఎగతాళి చేయడము కష్టము "హను", వంశ[illegible] "మను" వంశీయులను నవ్వి వెక్కిర్ంచగలిగి నట్టు మను వంశీయులు హను వంశీయులను వెక్కిరించలేరు. కనుక పళ్ళుఇకిలించి వెక్కిరించి సురుచిని దేశమునురచి తరుమకొట్టగలిగారు.

మా జమీందారుకి నామీదఉండే ఆదరము తగ్గిపోయింది సభలలో నాకిప్పుడు గౌరవములేదు బయటికి వచ్చినప్పుడు అందరూ మునుపటివలె పలకరించడానికి రావడములేదు. నన్నుచూచి నవ్వడముకూడా అక్కడక్కడ మొదలయింది.

ఇంతలో నా ప్రహసనాలమాట కూడా చాలామంది పూర్తిగా మరిచిపోయినారు చివరకి నా [illegible]కు నిప్పుపుల్ల బ్రతుకయింది వెలిగి ఒక్క నిమిషము[illegible] చివరవరకు కాలిపోయినాను

నా ఉత్సాహం పూర్తిగా పోయింది, బుర్ర-పాతుకు చచ్చినా తలలోనుంచి ఒక్కపంక్తి వచ్చేది కాదు. బ్రతికి ఉండి ఏమిసుఖమనిపించింది

సంపాదకుడు

నేనంటే ప్రభ ఇప్పుడు జడవడము మొదలు పెట్టింది పిలిస్తేనే తప్ప దగ్గిరికి రావడానికి సాహసించేదికాదు. తమాషా మాటలు వ్రాసే నాన్నకంటే మట్టి బొమ్మ మంచి చెలికత్తె అని ప్రభకు తోచేది

ఆహిర్‌గ్రామ్ పత్రిక చివర కొకనాడు మా జమీందారు గారిని విడిచిపెట్టి నామీద పడ్డది నా విషయమై కొన్ని పరమ అసహ్యామైన మాటలు వ్రాసింది ఆ పేపరు. నా మిత్రులు ఒక్కొక్కరు నాదగ్గిరికి వచ్చి నవ్వుతూ అవి నాకు చదివి వినిపించారు అందులో కొందరు, "విషయం ఏలాగున్నా భాష చాలా [illegible] ఉన్నది, దానిలో మంచి పటుత్వమున్నది" అని అన్నారు. అనగా పత్రిక ప్రయోగించిన భాషవల్ల అందులోని తిట్లు స్పష్టముగా బోధపడు తున్నవి అన్నమాట రోజంతా ఎవరు వచ్చినా ఇది ఒక్కటే మాట.

నా బస ఎదుట తోట లాంటిది ఒకటి ఉన్నది. మనస్సులో మిక్కిలి బాధగా ఉండి ఒక్కణ్ణే అక్కడ కొంచము తిరిగివద్దామని వెళ్లాను పక్షులు తమ గూళ్ళకు తిరిగి వచ్చి కలవరము మాని ఎట్టి [illegible] బహు శాంతిగా విశ్రమిస్తున్నవి ఇది చూచి పక్షుల్లో రసికతా లేఖకులు లేని పక్షులు సురుచిని గురించి తర్క వితర్కాలు జరిపించవనీ అప్పుడు నేను గ్రహించాను.

"పత్రికలో వ్రాసినవారికి ఏటువంటిజవాబు ఇస్తే బాగుంటుంది" అని ఆలోచించాను. సుశిక్షితులకుండే ముఖ్యమైన చిక్కేమిటి అంటే వాళ్ళు వ్రాసేది అన్నితరగతులవాళ్లకూ బోధపడదు నీచుల భాష అంతకంటె సులభముగా అన్ని తరగతులవాళ్ళకూ బోధపడుతుంది ఆ భాషకు వాళ్ళు అలవాటుపడి ఉంటారు కనుక అటువంటి భాష ప్రయోగించి ఒక మూర్ఖపు జవాబు ఇవ్వవలెనని నాకు బుద్ధిపుట్టింది. ఓడిపోకూడదని నిశ్చయించుకున్నాను

నేను బాగా ఎఱిగి ఉన్న మధుర కంఠస్వరమొకటి నెమ్మదిగా చటాలున నాచెవిని పడ్డది ఆవెంటనే వెచ్చని మృదువైన చిట్టి చెయ్యొకటి ఎవరో నాచేతులో పెట్టారు నా మనస్సు ఉత్తేజముతో నిండిపోయినది నేను చాలా పరధ్యానముగా ఉండబట్టి ఆ స్పర్శా, ఆ కంఠస్వరమూ, నేను బాగా పెరిగినవైనప్పటికీ, తక్షణము పోల్చుకోలేక పోయాను కాని ఒక్క క్షణములో ఆ కంఠస్వరమూ, స్పర్శా సజీవులైనవి ఆ బాలిక మృదువుగా 'నాన్నా' అని పిలిచెను నేనేమీ జబాబు చెప్పకపోవటముచూచి నాచేతిని తన నొసటికి తగిలించుకొని నా చేయి వదలి పెట్టి ఇంట్లోకి వెళ్ళిపోయింది

చాలా కాలమునుండి ప్రభ నన్ను ఈలాగు పిలవలేదు ఈవిధముగా స్వఇచ్ఛానుసారం నాదగ్గిరికి వచ్చి ఈమాత్రమైనా ఆదరించలేదు కనుక ఆ కోమలప్రేమస్పర్శవల్ల నాహృదయము వ్యాకుల పడసాగింది.

కొంతసేపైన తరువాత గదిలోకి వచ్చి చూచాను. ప్రభ మంచము మీద పడుకొని ఉన్నది. శరీరము అలిసి ఉన్నది కళ్ళు సగము తెరిచి ఉన్నవి. దినాంతాన రాలి పడి ఉన్న పువ్వుమాదిరి పడి ఉండెను.

ఆమె తలమీద చెయ్యివేసి చూచాను నిప్పువలె బహు వేడిగా ఉన్నది. రక్తశిరాలు దగ్ దగ్ మని కొట్టుకొంటున్నవి.

జ్వరము వస్తున్నదని పోల్చుకొని కాబోలు బిడ్డ నాన్న ప్రేమ, నాన్న ముద్దు కోసము, వచ్చిఉండెను కాని అప్పుడు నాన్న పేపరులో ఎట్లా ఘాటైన జబాబు ఇవ్వడమని ఆలోచిస్తుండెను

ఇప్పుడు ఆమె పక్కకు వచ్చి కూర్చున్నాను. అమ్మాయి మాటాడలేదు జ్వరముతో కాలుతున్న తన చిట్టి చేతులతో నా చెయ్యిని లాక్కొని దానిమీద తన అగ్నిహోత్రమువలె ఉన్న తలను పెట్టి పడుకున్నది.

జాహిర్‌గ్రామ్ ఆహిర్‌గ్రామ్‌లతో సంబంధించిన కాగితాలు ఏమేమి ఉన్నవో అన్నీ తీసి తగల పెట్టేశాను. ఆహిర్‌గ్రామ్ వాళ్ళు వ్రాసిన తిట్లకు జబాబు వ్రాయలేదు. ఓడిపోయి ఆనాడు నేను అనుభవించిన సుఖము అంతకు పూర్వము ఎన్నడూ నాకు ప్రాప్తించలేదు

అమ్మాయి తల్లి మరణానంతరము ఆమెను నా ఒళ్లోకి లాక్కున్నాను ఇవాళ నాకుమార్తె సవతి తల్లి అంత్యేష్టి క్రియలు ముగించి ఆమెను నా హృదయములోనికి లాక్కొని, తిరిగి ఇంటికి నా యింటికి వచ్చాను